

درس دوم پدیده‌های اجتماعی

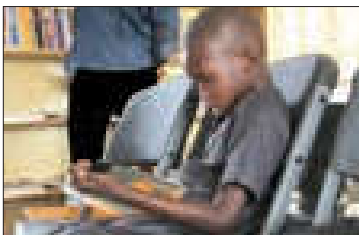
کنش اجتماعی چیست؟

ما به دوست خود سلام می‌کنیم یا پاسخ سلام او را می‌دهیم. با ورود معلم به کلاس از جابر می‌خیزیم. هنگام سوار شدن به اتوبوس، حق تقدّم را رعایت می‌کنیم و به همدیگر تعارف می‌کنیم. هنگام گفت‌وگو، به حرکات و سخنان طرف مقابل توجه می‌کنیم. با یکدیگر همکاری یا رقابت می‌کنیم. به دیدار بستگان می‌رویم و جویای احوالشان می‌شویم.

به نظر شما ویژگی مشترک این کنش‌ها چیست؟ **در همه ی این کنش ها، دیگران را در نظر می‌گیریم**

موقعیتی را در نظر بگیرید که به تنهایی مشغول خوردن غذا هستیم؛ دوستی وارد می‌شود. چه تغییری در کنش ما رخ می‌دهد؟ لباس پوشیدن ما در موقعیت‌های مختلف، متفاوت است؛ ما در پوشیدن لباس، دیگران را در نظر می‌گیریم. **با در نظر گرفتن دیگران، کنش**

فردی ما به یک کنش اجتماعی تبدیل می‌شود. منظور از کنش اجتماعی چیست؟

■ کنش اجتماعی خردترین پدیده اجتماعی است

خردترین پدیده ی اجتماعی، کنش اجتماعی است

آیا کنش اجتماعی تنها در حضور فیزیکی دیگران انجام می‌گیرد؟ با مثال توضیح دهید. خرداد 99

کنش اجتماعی را تعریف کنید

انواع کنش را نام ببرید

کنش‌ها انواعی دارند. برخی از آنها **فردی** و برخی **اجتماعی** اند. **کنش اجتماعی** نوعی کنش است که **با توجه به دیگران انجام می‌شود**. در کنش اجتماعی، اراده و آگاهی کنشگر ناظر به **دیگران، ویژگی‌ها و اعمال آنهاست**.

دی 98 **کنش اجتماعی فقط در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی‌گیرد**. وقتی راننده‌ای پشت چراغ

قرمز می‌ایستد، مقرراتی را رعایت می‌کند که مورد قبول دیگران است. به همین سبب، کنش او اجتماعی است. رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی در نیمه‌شب و به دور از چشم دیگران و حتی دوربین‌های مخفی نیز یک کنش اجتماعی است.

به نظر شما، کنش‌هایی که در حضور دیگران ولی بدون توجه به آنها انجام می‌گیرند، کنش اجتماعی‌اند؟ برای مثال، فردی که در کلاس درس حضور دارد ولی بی توجه به اطرافیان در ذهن خود رودخانه‌ای خروشان را تخیل می‌کند، کنشی اجتماعی انجام داده است؟ **خیر**

■ برخی کنش‌ها در حضور دیگران انجام نمی‌شوند اما اجتماعی‌اند. در مقابل، برخی کنش‌ها با اینکه در حضور دیگران انجام می‌شوند، فردی هستند.

مهم

توضیح: اگر در انجام کنش‌ها، دیگران را در نظر بگیریم **کنش اجتماعی** انجام داده ایم. چه آن افراد حضور داشته باشند یا حضور نداشته باشند

مثال: مادر خانواده در خانه، تنهاست و سایر افراد خانواده در منزل نیستند، مادر دارد غذا درست می‌کند و برای 5 نفر غذا درست می‌کند. این کنش مادر، کنش اجتماعی است زیرا، مادر در پختن غذا دیگران را هم در نظر گرفته است

مثال: یک راننده در نیمه شب، در حالیکه نه پلیس حضور دارد و نه کسی دیگر، قوانین راهنمایی و رانندگی را رعایت می‌کند، کنش او، کنش اجتماعی است زیرا در انجام کنش، دیگران را در نظر گرفته است

توضیح: بر عکس، اگر حتی در کنار دیگران باشیم ولی در انجام کنش، آنها را در نظر

نگیریم **کنش اجتماعی انجام نداده ایم**

مثال: یک دانش آموز در کلاس درس نشسته است ولی حواسش به درس و کلاس

نیست و در ذهن خود به چیزهای دیگر فکر می کند. **کنش او اجتماعی نیست**

بخوانیم و بدانیم

من در میان جمع ودلم جای دیگر است

هرگز وجود حاضر غایب شنیده ای

روزی ابوعلی سینا در خانه اش نشسته بود و یکی از کتاب های افلاطون، دانشمند یونان باستان را با لذت می خواند. او چند سال به دنبال این کتاب گشته بود تا سرانجام آن را به دست آورده بود و عجله داشت تا هرچه زودتر آن را مطالعه کند. هرچه بیشتر می خواند لذت بیشتری می برد و کنجکاو می شد. ناگهان در خانه باز شد و یکی از همسایگان وی قدم در خانه گذاشت و با دیدن ابوعلی سینا پرسید: همسایه عزیز چرا تنها نشسته ای؟ ابوعلی سینا که رشته افکارش پاره شده بود آهی کشید و گفت: تنها نبودم، الان تنها شدم!

نمونه بیاورید

برای شناخت عمیق تر کنش اجتماعی، لازم است کمی بیشتر به واژه «دیگران» دقت کنید. منظور از واژه دیگران چیست؟
دیگران، یعنی کسانی که کنشگران با توجه به آنها دست به کنش می زنند، متفاوت اند. در اینجا انواع مختلفی از دیگران ذکر شده است. تلاش کنید در رابطه با هر کدام، یک کنش اجتماعی

مثال بزنید. **ارتباط با غریبه ها ساده است در حد یک سلام و علیک یا سوال کردن از آنها و تعارف غریبه / آشنا ساده در هنگام خوردن چیزی است ولی ارتباط با آشنایان پیچیده تر و گسترده تر است**

دوست / دشمن از دشمنان فاصله می گیریم و به دوستان با محبت و صمیمی صحبت می کنیم

گذشتگان / معاصران / آیندگان

مؤمن / کافر / منافق

با این مثال ها، متوجه می شوید؛ کنشی که ناظر به هر کدام از موارد بالا صورت می گیرد، آداب و قواعد خاصی می خواهد. آیا تاکنون فکر کرده اید که این آداب چگونه شکل می گیرند، چگونه دوام می آورند یا تغییر می کنند؟

می دانید که کنش های ما تنها در ارتباط با دیگران انجام نمی شوند. **کنش های ما در ارتباط با خودمان، 1 خلقت (طبیعت و ماوراء طبیعت) و 2 خداوند متعال نیز صورت می گیرند. اگرچه انواع**

کنش ها از یکدیگر اثر می پذیرند و بر یکدیگر اثر می گذارند و متناسب می شوند ولی هویت

هیچ کدام از دست نمی رود.

(برای آشنایی با آداب برقراری ارتباط با دیگران، می توانید به کتاب مفاتیح الحیاة اثر آیت الله جوادی آملی مراجعه کنید.)

■ افطار کنار مزار شهدا، کنش ناظر به دیگران

توضیح: هر چیزی که انسانها بوجود آورده اند پدیده اجتماعی است

پدیده‌های اجتماعی کدام‌اند و چگونه شکل می‌گیرند؟

به پدیده‌های اطرافتان توجه کنید. با کمک دبیر خود تعدادی از آنها را روی تخته بنویسید. برخی از پدیده‌هایی که نوشته‌اید، اجتماعی‌اند. آیا می‌توانید آنها را مشخص کنید؟ چرا این پدیده‌ها را اجتماعی می‌دانید؟ به نظر شما، این پدیده‌ها چه ارتباطی با کنش اجتماعی دارند؟

پدیده اجتماعی چیست؟ خرداد 99

چند نمونه از پدیده‌های اجتماعی را نام ببرید

بانک، مسجد، پلیس، مدرسه، خانواده، گروه دوستان، نمادها، هنجارها، ارزش‌ها و باورهای اجتماعی نمونه‌هایی از پدیده‌های اجتماعی هستند. به کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن «پدیده اجتماعی» می‌گویند. کنش اجتماعی خردترین (کوچک‌ترین) پدیده اجتماعی است و سایر پدیده‌های اجتماعی، آثار و پیامدهای آن هستند.

مثلاً فردی به تنهایی و با صدای دلخواه در اتاق مطالعه می‌کند. حال اگر فرد دیگری وارد اتاق شود، مطالعه او به یک کنش اجتماعی تبدیل می‌شود و پای ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی را به میان می‌آورد. چنین فردی برای رعایت حقوق دیگری (تحقق یک ارزش) باید تا زمانی که او در اتاق حضور دارد، آرام مطالعه کند (پیدایش یک هنجار).

مهم

تعریف هنجار اجتماعی؛ شیوه انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است؛

مثلاً در هر جامعه‌ای احوالپرسی از دیگران شیوه‌های معینی دارد. **تعریف ارزش‌های اجتماعی** آن دسته از پدیده‌های مطلوب و خواستنی هستند که مورد توجه و پذیرش‌اند و افراد یک جامعه، به آنها گرایش و تمایل دارند.

شهریور 98 اگر کنش اجتماعی نباشد، هیچ هنجاری شکل نمی‌گیرد و هیچ‌یک از ارزش‌های اجتماعی، مانند عدالت، امنیت، سعادت و آزادی، محقق نمی‌شوند.

ارزش‌ها از جنس هدف و مقصود هستند و هنجارها از جنس وسیله و راه رسیدن به ارزش‌ها هستند.

ارزش (هدف)	هنجار (شیوه و روش)
نظم	وسایلمان را در جای مناسب بگذاریم،
ادب	به دیگران سلام کنیم و سلام دیگران را پاسخ دهیم،
عفت	حجاب داشته باشیم (حفظ حریم)،
حجاب (حفظ حریم)	پوشش شرعی،
ثروت

جاخالی

شهریور 99 ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی از طریق کنش‌های اجتماعی تحقق می‌یابند و پدیده‌های

اجتماعی «جامعه‌پذیری» و «کنترل اجتماعی»^۱ را ضروری می‌سازند تا ارزش‌ها و هنجارها را از طریق تعلیم و تربیت، تشویق و تنبیه به افراد منتقل کنند. افراد نیز با عمل کردن براساس ارزش‌ها و هنجارها، موجب تداوم و استمرار آنها می‌شوند.

تمامی پدیده‌های اجتماعی خرد (کوچک) و کلان (بزرگ)^۲ به همین طریق شکل می‌گیرند.

■ عقاید، ارزش‌ها و هنجارها از طریق جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی به افراد منتقل می‌شوند.

چرا پدیده‌های اجتماعی، معنا دار هستند؟ شهریور 99

پدیده‌های اجتماعی را انسان‌ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می‌آورند و چون افراد با آگاهی، اراده و هدف عمل می‌کنند، پدیده‌های اجتماعی معنا دارند.

۱- با این پدیده‌ها در درس ۶ بیشتر آشنا می‌شوید.

۲- پدیده‌های اجتماعی را می‌توان براساس اندازه و دامنه از یکدیگر تفکیک کرد. به این ترتیب می‌توان طیفی را در نظر گرفت که در یک سوی آن پدیده‌های اجتماعی خرد مانند کنش اجتماعی* و در سوی دیگر آن پدیده‌های کلان مانند

* جامعه و فرهنگ قرار می‌گیرند. * برای پدیده‌های اجتماعی خرد یک مثال بزنید

* دو نمونه از پدیده‌های کلان را نام ببرید

تفاوت پدیده های اجتماعی و پدیده های طبیعی را بنویسید

چرا بعضی مواقع افراد احساس می کنند پدیده های اجتماعی ، همانند پدیده های طبیعی هستند

پدیده های اجتماعی به مرور از انسان هایی که آنها را به وجود آورده اند، مستقل می شوند و فرصت ها و محدودیت هایی را برای کنش ها و زندگی انسان ها ایجاد می کنند. این روند تا جایی ادامه پیدا می کند که افراد احساس می کنند «پدیده های اجتماعی» همانند «پدیده های طبیعی» هستند. در حالی که می دانید پدیده های اجتماعی را انسان ها خلق می کنند و نتیجه کنش های افراد هستند. ولی پدیده های طبیعی را انسان ها خلق نکرده اند.

بخوانیم و بدانیم

انسان ها پدیده های اجتماعی را برای رفع نیازها و تأمین سعادت خود پدید می آورند. ولی در مواردی خود این پدیده ها اصل قرار می گیرند و به جای اینکه در خدمت سعادت بشر باشند، انسان ها را به خدمت می گیرند؛ مثلاً مراسم عروسی، مقدمه و روش اعلان ازدواج و تشکیل خانواده است. ولی گاهی خود، جای هدف می نشیند و با شرایط سخت، هزینه های سنگین و حاشیه های فراوانی که به همراه می آورد یکی از عوامل تأخیر ازدواج و موانع تشکیل خانواده می گردد. شما در مورد سایر پدیده های اجتماعی مانند پول و تکنولوژی تأمل کنید.

مقایسه کنید

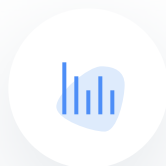
کوه پدیده ای طبیعی و ساختمان اداری، پدیده ای اجتماعی است. با مقایسه آنها تفاوت پدیده های طبیعی و اجتماعی را مشخص کنید.

معیار	کوه	ساختمان اداری
نقش انسان در پیدایش آن	-	+
معنادار بودن	-	+
محسوس بودن	+	+

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد